

Delo
20.2.2024

Začeli so z 20 slovarji, zdaj jih je 45

Deset let portala Fran V povprečju nas na dan obiše več kot 180.000 različnih uporabnikov z vsega sveta, poudarja Kozma Ahačič

»Če gledam nazaj, je prav neverjetno, kako zelo 'udarniška' je bila ta celotna akcija. Če bi Frana oblikovali kakor večino drugih projektov, bi bil nedvomno slabši. Tako pa se je ustvaril prostor za znanstveno ustvarjalnost, prostor popolne svobode pri izvedbi,« je ob desetletnici portala Fran dejal Kozma Ahačič, predstojnik inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša.

PETER RAK

Po njegovih besedah je portal Fran, ki združuje slovarje, slovenistične jezikovne vire in portale, ki so nastali ali še nastajajo na inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, ter slovarje, ki so v okviru dela na tem inštitutu dobili digitalno obliko, nastal skoraj po naključju. Šlo je za ideje in želje po kvalitetnih virih, sicer pa zunaj projektov, brez dolgoročnega načrtovanja.

Sprva je šlo samo za načrt, da bi prenovili tedaj že nekoliko zastarele

»Na načelni ravni smo v minulem letu dobili veliko podporo, a ta se mora zdaj še opredmetiti. Ob desetletnici nas torej čaka darilo – ali pa nokavt,« pravi Kozma Ahačič.

Finančno smo trenutno na dnu, tik pred odpuščanjem, a ni v naši naravi, da bi obupavali. Obstaja možnost, da se situacija dolgoročno uredi in celo izboljša.

KOZMA AHAČIČ

inštitutske strani in da bi skušali oblikovati nov iskalnik, ki bi iskal po vseh slovarjih hkrati. Razmislek o tem se je začel v začetku leta 2014 in aprila je bil že pripravljen idejni osnutek. Čeprav niso imeli zagotovljenih nobenih sredstev, jim je uspelo za to akcijo navdušiti tudi računalniško podjetje Amebis pod vodstvo Mira Romiha in oblikovalsko podjetje Hruška pod vodstvom Damijana Omerze, skupaj z Nino Ledinek in Andrejem Perdihom z inštituta pa so nato opravili v nekaj mesecih večino dela.

Osupljive številke

»Današnja zasnova je bila oblikovana do junija, nato so se vključili oblikovalci, na začetku oktobra pa je bila stran po več nepre-

Uradno bodo desetletnico praznovali v okviru mednarodnega dneva slovarjev, 16. oktobra. Na ta dan bodo objavili nov večjezični portal, ki bo znova omogočil preprosto rabo najboljših slovarjev. FOTO LEON VIDIC

spanih tednih končana. Ko je bila oblikovana ideja, je sledilo kar veliko klasičnega raziskovalnega dela. Pomembno je bilo, da smo imeli podporo tudi pri tedanjem predstojniku Marku Snoju in direktorju Otu Lutharju, saj se je ideja oblikovala sproti. Spomnim se, kako težko je bilo pokriti stroške, hkrati pa jih na začetku niti nismo mogli načrtovati,« je dejal Ahačič.

Kot je poudaril, pa seveda ni pomemben samo začetek, bistveno je, da portal živi, in to čutijo tudi vsi, ki ga uporabljajo. Začeli so z 20 slovarji, zdaj jih je 45. Začeli so s pe-

timi zbirkami, zdaj jih je 14. Ves čas so vztrajali z jezikovnim in terminološkim svetovanjem, podvojili so obseg slovenskega lingvističnega atlasa. Začeli so s 513.432 slovarskimi sestavki, zdaj jih je 764.931. V manj kot desetih letih so na portal Fran torej dodali več kot 250.000 novih slovarskih sestavkov. Od teh je bilo 192.061 narejenih na novo, torej natančno premišljenih in večkrat pregledanih, preostali pa so bili retrodigitalizirani.

»Trenutno imamo po 300.000 iskanj na dan, v povprečju nas na dan obiše več kot 180.000 raz-

ličnih uporabnikov z vsega sveta. V zadnjem mesecu samo iz treh držav na svetu ni bilo iskanj na Franu. To so res neverjetne številke. A nismo ponosni samo nanje, naša temeljna odlika je kvaliteta in premišljenost vsakega novega slovarskega podatka. Portal Fran nam krepko zavidajo tudi v tujini,« je pomen portala opisal sogovornik.

Inventivno praznovanje

V okviru Frana snujejo vrsto novosti, najvidnejši sta eSKJ in novi pravopis s pravopisnim slovarjem, ob tem pa jih v prihodnjih letih

čaka pomembna prenova »drobovja« portala, saj bi radi celoten sistem prilagodili najnovejšim tehnologijam in možnostim, ki jih te ponujajo. Uradno bodo desetletnico praznovali v okviru mednarodnega dneva slovarjev, to je 16. oktobra.

»Skušali bomo čim bolj dobesedno popraznovati. V ta namen pripravljamo tudi veliko presenečenje: na ta dan bomo objavili nov večjezični portal, ki bo znova omogočil preprosto rabo najboljših slovarjev – in bo iz njih skušal potegniti največ, kar omogoča sodobna tehnologija. Pripravili bomo tudi pregled naših dosežkov v zadnjih desetih letih. Poudarek bo na mladosti in naših mladih sodelavcih. Za glasbeno popestritev smo povabili novomeškega glasbenika Majkuna, ki v eni od svojih pesmi opozarja tudi na pomen portala Fran. Sredi septembra pa bomo organizirali srečanje mladih Franov in na njem posneli kratek film. Na srečanje se je prijavilo že skoraj petdeset Franov, starih od devet mesecev do dvanajst let,« je priprave na obletnico orisal Ahačič.

Finančno tako rekoč na dnu

V preteklosti je že bilo kar nekaj nerazumevanja za sofinanciranje na ministrstvu za kulturo, nekatere projekte, kot je mobilni Fran, so izpeljali s pomočjo sponzorjev. Kako je s financiranjem danes? Po Ahačičevih besedah se bo prav v teh dneh znova odločalo o njihovi

vi usodi. Od januarja je povsem nepričakovano prepolovljeno financiranje tistega dela njihove javnosti, ki ga lahko opravijo samo v Sloveniji in je vezan na potrebe slovenskega prostora. Tovrstne inštitute po vsej Evropi sofinancira država. »Finančno smo trenutno torej na dnu, tik pred odpuščanjem, a ni v naši naravi, da bi obupavali. Vlada je našim težavam prisluhnila in skupaj s Slovensko akademijo znanosti in umetnosti smo pripravili načrt rešitve. Obstaja možnost, da se situacija dolgoročno uredi in celo izboljša. Finančno ne želimo nič drugega kot vrnitev na stanje izpred petih ali petnajstih let,« je pesimistično-optimističen sogovornik.

Seveda pa obstaja tudi možnost, da se bo neugodna situacija nadaljevala. To v nekaj letih pomeni vegetiranje tistega dela njihove dejavnosti, ki je usmerjen k ljudem in pomeni servis za ljudi, torej zastoj Frana, Frančka, obeh jezikovnih svetovalnic, Terminologišča, njihovega jezikovnopoličnega dela ter dela na temeljnih slovarjih in z njimi povezanih raziskavah. »Predsednik vlade, minister za finance, minister za znanost in ministrica za kulturo morajo v naslednjih dneh že usklajenim rešitvam reči da ali ne. Na načelni ravni smo v minulem letu od njih dobili veliko podporo, a ta se mora zdaj še opredmetiti. Ob desetletnici nas torej čaka darilo – ali pa nokavt,« je sklenil Ahačič.